

La immigració i el futur de tots

L'any 2000 ha estat, probablement, l'any de la definitiva presa de consciència social i pública de la problemàtica de la immigració extracomunitària. De sobte, la quantitat d'imatges parcials, d'informacions fragmentàries i de petites experiències personals o quotidianes, s'ha recompost en un quadre de més abast, i ha configurat un espai de debat en què els ciutadans han d'implicar-se. No seria exagerat afirmar que el destí d'una convivència justa i la configuració d'una societat humanament acceptable hi estan en joc

De ben poc val tractar de reduir l'abast del problema al·ludint a la seua escassa entitat quantitativa, en comparació amb la situació que es viu en altres estats europeus. Sí, és cert: a l'estat espanyol hi ha registrats només uns 800.000 estrangers, mentre que a Alemanya n'hi ha 8 milions (el 10% de la població); només el 3,5% de la població de Barcelona són estrangers, mentre que a Frankfurt ho són el 21% o a París el 16,6%. Però això no afecta gens ni mica el nucli de la qüestió: la tendència hi és creixent. I molt visible.

Només cal veure quina és la realitat a poblacions industrials catalanes o en molts pobles valencians, on la collita de la taronja està a les mans de magrebins, que formen de vegades comunitats estables que representen ja, en alguns casos, el 10% o el 15% de la població. O quina és la realitat a moltes escoles, especialment en els cursos de primària. O les dades dels empadronaments, en què es veu de manera clara que l'augment de la població va a

càrrec dels extracomunitaris. El fet és que hi ha buits al mercat laboral que són omplerts, legalment o irregularment. Han cessat les migracions interiors, i les reserves de mà d'obra al camp s'han esgotat. I hi ha una realitat circumdant (al Magrib, a l'Àfrica subsahariana, a Europa de l'Est, a Llatinoamèrica) que ens parla d'una natalitat elevada i de societats desestructurades i col·lapsades i d'atur massiu. La pressió, doncs, està assegurada.

El xoc ha estat, per tant, ràpid i fort. En poc temps s'ha alterat radicalment, als nostres pobles i ciutats, l'homogeneïtat relativa cultural anterior, el paisatge humà. Al País Valencià algú ha parlat, exagerant una mica, de la reversió de l'expulsió dels moriscos.

Globalment, l'estat espanyol ha passat de ser terra d'emigració (cap a Amèrica, Nord d'Àfrica, Europa) a ser terra d'immigració. Bé és cert que als Països Cata-

lans hi ha un cabal d'experiència d'immigració molt important, lenta al llarg de la primera meitat del segle i massiva després, que ha configurat decisivament la nostra societat i ha deixat un pòsit de debats, idees i coneixements al voltant de la qüestió de la integració dels immigrants. Però es tractava d'una immigració interna, del mateix estat, d'una naturalesa, per tant, molt diferent de l'actual. L'aspecte social hi pot servir algun paral·lelisme, però la forta dissimilitud cultural i, sobretot, la desigualtat quant a estatus jurídic de les persones implicades marquen ara una gran diferència, carregada de conseqüències.

Per aquesta raó el debat i la recerca de solucions per tractar els problemes de la immigració en les condicions actuals afecten qüestions en part noves i molt diferenciades, tot i que interrelacionades. Hi ha, en primer lloc, l'aspecte quantitatiu i la problemàtica social i laboral (la garantia de drets fonamentals; actuacions

per evitar abusos i aconseguir una inserció justa al mercat laboral). Hi ha, després, la qüestió legal, lligada a les decisions entorn de la concessió de permisos de treball i de residència i a l'estatus jurídic dels immigrants. En tercer lloc, hi ha tota la problemàtica de la integració social i cultural dels immigrants i els seus fills, que implica drets i també deures. I, finalment, hi ha la qüestió clau, decisiva, de la ciutadania plena com a horitzó d'una integració reeixida i com a via d'inserció i participació en termes d'igualtat.

Cap d'aquests aspectes deixarà inalterada la textura de la nostra societat. El repte major és evitar la formació d'un subproletariat amb drets restringits, envoltat de l'animadversió d'uns altres col·lectius (dels més propers socialment), segregat. Es tracta d'evitar una fractura social de conseqüències imprevisibles, la fallida de la idea mateixa d'una ciutadania democràtica.

Cal definir un model d'immigració i

també pautes d'incorporació progressiva. En tot cas, el flux d'immigració—derivat de l'existència d'una "oferta" i d'una "demanda" socials—dificilment es podria aturar, atès el model econòmic intern i extern actual, en el supòsit que algú ho pretengués. La immigració presenta problemes d'adequació i també enormes oportunitats de reconfiguració social en sentit positiu. Pot enriquir culturalment, socialment, econòmicament la comunitat receptora. Però comporta també riscos de malfiances, d'incomprensió, de discriminacions, d'explotació, de fractura social no gens negligibles. Fins a un cert punt es pot dir que el futur d'aquesta problemàtica, la manera com serà abordada socialment, més enllà d'allò que facen els governs o les administracions, encara que això darrer serà clau, marcarà el futur de la convivència i la democràcia a casa nostra: el futur de tots.

Gustau Muñoz

Els reptes d'una societat oberta

L'any 2000, hem vist com les referències al fenomen migratori en la premsa i en el discurs dels nostres polítics han augmentat quantitativament i qualitativament respecte d'anys anteriors. Ha estat gràcies a tota la inflació d'informacions, d'opinions i d'arguments, més que no a través d'una experiència quotidiana i directa, que la societat catalana ha començat a veure la immigració no tant com a quelcom passatger i conjuntural, sinó com a fenomen que adquireix un caràcter sedentari i estructural evident.

D'altra banda, la realitat migratòria sembla definir-se a través d'un continu ball de xifres i d'imatges, en què tota nova informació ve a refermar-nos en la idea que, no només el flux d'immigrants és continu, sinó que sembla impossible d'aturar. L'allau contínua de pasteres a

la costa sud peninsular és vista com una prova del caràcter inevitable de les migracions. Les llargues cues que es formaren en les delegacions del govern central en la darrera campanya de regularització convenceren l'opinió pública del caràcter eminentment irregular d'aquesta presència, i obviaren el fet que la majoria de les persones immigrades té una situació legal plenament regularitzada.

Davant aquesta obsessió pel nombre, no serà sobrer recordar que qualsevol mesura quantitativa no és en si mateixa explicativa, i per tant requereix ser contextualitzada. Així, les dades oficials corresponents al 1999 confirmen que Catalunya és la regió on resideix el nombre més elevat d'estrangers de l'estat espanyol, un total de 183.743, la qual cosa representa un augment del 23,5% respecte de l'any anterior. És una de les re-

gions on aquest increment s'ha fet més notori, fins al punt que el percentatge de residents estrangers representa el 2,9% de la població. També és significatiu anotar que el 65,5% d'aquests estrangers provenen de països en via de desenvolupament, una mitjana que és superior a la del conjunt de l'estat espanyol, on més de la meitat dels estrangers són originaris de països comunitaris. Aquestes dades defineixen una realitat que és fruit d'un llarg procés històric que s'inicià a finals dels anys seixanta, fet pel qual Catalunya s'ha convertit en la regió capdavantera en la recepció i acollida d'aquests col·lectius de tot l'estat espanyol. Ha estat aquí on es van desenvolupar les primeres iniciatives per part d'entitats cívi-ques i administracions públiques, amb les quals es va donar lloc al que s'ha anomenat el "model català" d'immigració. Si avui dia observem l'increment d'aques-